

7.5.1. Inleiding

Het gebruik van geneesmiddelen is een belangrijke component van de medische consumptie en van de gezondheidsuitgaven. Bovendien zijn het frekwent aanwenden van antibiotica en psychotrope medicatie en het veelvuldig gebruik van verscheidene geneesmiddelen terzelfdertijd problemen die in ons land reeds eerder in het licht gesteld werden (1).

Informatie over het gebruik van geneesmiddelen is in België beschikbaar via diverse bronnen. In de eerste plaats kunnen we hiervoor terugvallen op het RIZIV, dat gegevens heeft over de terugbetalingen van geneesmiddelen in het kader van de ziekte en invaliditeitsverzekering. Ook de verkoopcijfers van de farmaceutische industrie zijn een belangrijke bron van informatie. Deze zijn o.m. beschikbaar via het Ministerie van Economische Zaken en de Algemene Vereniging van de Geneesmiddelen industrie (AVGI). Uiteraard gaat het hier om algemene gegevens op populatieniveau.

Verder houden diverse wetenschappelijke instellingen zich bezig met specifiek onderzoek rond het gebruik van geneesmiddelen. Recent werd bijvoorbeeld door de vakgroep huisartsgeneeskunde van de Universiteit van Gent en de Ecole de Santé Publique van de Université de Liège een studie gepubliceerd waarin het gebruik van medicatie in een studiegroep van huisartspatiënten werd nagegaan (2).

Met de programmawet van 22 december 1989 werd in België Pharmed geïntroduceerd. Dit systeem heeft als objectief het voorschrijfgedrag van artsen in de ambulante sector te monitoren. De implementatie ervan werd vanuit sommige groepen gecontesteerd maar ging in 1994 met het invoeren van de streepjescode op voorschriftformulieren definitief van start. Een officiële rapportering met de eerste resultaten is aangekondigd voor 1998.

Niettegenstaande bovengenoemde bronnen zonder twijfel nuttige informatie verstrekken naar het beleid toe, zijn er een aantal aspecten rond het gebruik van medicatie waarbij een gezondheidsenquête een belangrijke meerwaarde kan betekenen. Het belangrijkste voordeel is dat een gezondheidsenquête toelaat geïntegreerde informatie te verzamelen over alle ingenomen geneesmiddelen - terugbetaald of niet, voorgeschreven of niet -, in functie van groot aantal variabelen zoals gezondheidstoestand, leefstijl, socio-economische klasse, enz. Het belangrijkste nadeel is de validiteit van de rapportering voor wat betreft de aard van de ingenomen geneesmiddelen. Mensen zijn immers niet steeds op de hoogte van het soort geneesmiddel dat ze innemen en de juiste reden waarom.

In de gezondheidsenquête wordt aan de ondervraagde personen gevraagd of ze de afgelopen twee weken geneesmiddelen ingenomen hebben en dit zowel voor voorgeschreven geneesmiddelen als voor niet voorgeschreven geneesmiddelen. Belangrijk hierbij is dat het gebruik van de anticonceptieve pil niet wordt meegerekend. Indien de persoon gedurende de referentieperiode van 2 weken het gebruik van een geneesmiddel aangeeft, wordt een lijst overlopen met categorieën geneesmiddelen, gebaseerd op de reden waarom het geneesmiddel ingenomen werd. De aangegeven klassen zijn gebaseerd op deze die gehanteerd worden in de Nederlandse gezondheidsenquête met enkele kleine veranderingen.

Voor de analyse werden deze categorieën samengebracht in 12 klassen en dit op basis van de indeling van de geneesmiddelen gehanteerd in het gecommuniceerde geneesmiddelenrepertorium 1997, uitgegeven door het Belgisch Centrum voor Farmakotherapeutische Informatie (3) (zie tabel 7.5.1).

Tabel 7.5.1 *Categorieën van geneesmiddelen bevraagd in de gezondheidsenquête, Gezondheidsenquête, België, 1997*

<p>Geneesmiddelen tegen pijn Geneesmiddelen of zalven tegen reuma, gewrichtspijnen enz. ¹ Andere pijn- en koortswerende middelen ¹</p> <p>Geneesmiddelen i.v.m. ademhalingsstelsel Geneesmiddelen tegen hoest, verkoudheid, griep, keelpijn, enz. ¹ Geneesmiddelen tegen astma ²</p> <p>Cardiovasculaire geneesmiddelen Geneesmiddelen voor hart en bloedvaten of bloeddruk ¹ Geneesmiddelen voor het verbeteren van de hersendoorbloeding ¹ Waterafdrijvende middelen ¹</p> <p>Geneesmiddelen i.v.m. zenuwstelsel Slaapmiddelen ¹ Geneesmiddelen tegen depressie ² Kalmeringsmiddelen en andere middelen voor de zenuwen ¹ Geneesmiddelen tegen epilepsie (stuipen) ² Geneesmiddelen tegen de ziekte van Parkinson ²</p> <p>Geneesmiddelen tegen maag/darmproblemen Laxeermiddelen (voor de stoelgang) ¹ Geneesmiddelen tegen maag- en darmklachten; spijsverteringsmiddelen ¹</p> <p>Versterkende middelen zoals vitaminen, mineralen, tonica ¹</p> <p>Antibiotica ²</p> <p>Geneesmiddelen voor lokale behandeling van de huid ¹</p> <p>Geneesmiddelen tegen allergie ¹</p> <p>Geneesmiddelen i.v.m. het hormonaal stelsel Hormonen tijdens de menopauze ² Geneesmiddelen tegen suikerziekte (ook injecties) ²</p> <p>Geneesmiddelen voor de ogen (zalf, druppels) ¹</p> <p>Andere geneesmiddelen Geneesmiddelen om te vermageren ¹ Andere geneesmiddelen (open vraag) ¹</p> <p>¹ Zowel gebruik van voorgeschreven als niet voorgeschreven geneesmiddelen bevraagd ² Enkel gebruik van voorgeschreven geneesmiddelen bevraagd</p>

Ook het gebruik van homeopathische geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken wordt bevraagd. Dit wordt echter apart behandeld in het hoofdstuk over alternatieve geneeskunde.

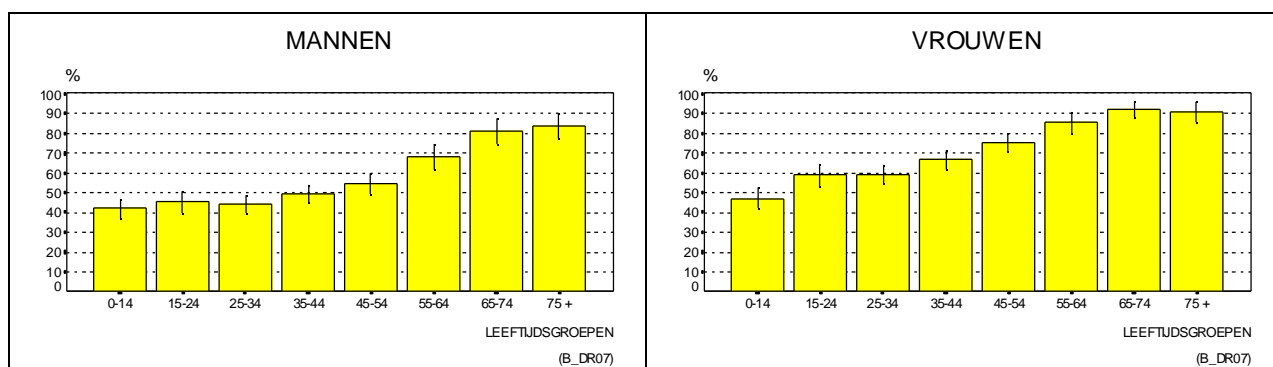
In de rapportering wordt ingegaan op het gebruik van geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken in het algemeen. Deze indicator wordt verder bekeken voor voorgeschreven en niet voorgeschreven geneesmiddelen afzonderlijk, en per klasse van geneesmiddelen.

7.5.2. Resultaten voor België

7.5.2.1. Gebruik van geneesmiddelen tijdens de afgelopen 2 weken (DR07)

60% van de bevolking geeft aan de voorbije 2 weken geneesmiddelen te hebben ingenomen. Het gaat hier om voorgeschreven en niet voorgeschreven geneesmiddelen samen. Vrouwen gebruiken vaker geneesmiddelen dan mannen. Het gebruik stijgt ook sterk in functie van de leeftijd (zie figuur 7.5.1). In de leeftijdsgroep van 65 jaar en ouder rapporteert meer dan 90% van de vrouwen en meer dan 80% van de mannen het gebruik van geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken.

Figuur 7.5.1 Gebruik van geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken (in %), volgens leeftijd en geslacht, Gezondheidsenquête, België, 1997

Bespreking in functie van een aantal basiskkenmerken

Hoewel dit niet duidelijk blijkt uit de ruwe en voor leeftijd en geslacht gestandaardiseerde gegevens (zie tabel 7.5.2), zien we in een multivariate benadering waarbij we rekening houden met de aanwezigheid van chronische aandoeningen en lichamelijke beperkingen dat het gebruik van geneesmiddelen hoger is in de hoogste inkomensklassen dan in de laagste. Mensen met een slechte gezondheidsbeleving nemen vaker geneesmiddelen dan diegenen met een goede gezondheidsbeleving. Toch blijken 56% van de personen die aangeven zich subjectief gezond te voelen de afgelopen 2 weken geneesmiddelen te hebben gebruikt. Zware rokers en vroegere rokers gebruiken significant vaker geneesmiddelen dan “nooit-rokers”. In het Brussels Gewest (64%) en het Waals Gewest (63%) gebruikt men vaker geneesmiddelen dan in Vlaanderen (58%). Het verschil tussen Vlaanderen en Wallonië valt echter weg in een multivariaat model waarbij ook het voorkomen van chronische ziekten wordt ingebracht, m.a.w. het hoger gebruik van geneesmiddelen in Wallonië kan verklaard worden doordat het aantal chronische ziekten er hoger is dan in Vlaanderen. Verschillen tussen het Vlaams Gewest en het Brussels Gewest blijven echter bestaan, zelfs wanneer we rekening houden met chronische morbiditeit.

Chronische ziekten die sterk geassocieerd zijn met geneesmiddelengebruik zijn suikerziekte (OR 3,5) en hart- en vaat-aandoeningen (OR 3,3). Voor chronische longaandoeningen en aandoeningen van het bewegingsstelsel kon dit verband niet aangetoond worden. Het hebben van 2 of meer chronische ziekten is een belangrijke predisponerende factor voor het gebruik van geneesmiddelen (OR 4,0).

Tabel 7.5.2 *Gebruik van geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken, gestandaardiseerd voor leeftijd en geslacht, Gezondheidsenquête, België, 1997*

		PROPORTIE (%)	95% B.I.
GESLACHT	Man	54,8	(52,9-56,8)
	Vrouw	68,2	(66,4-69,9)
ONDERWIJSNIVEAU	Geen diploma	61,5	(54,6-68,3)
	Lager	58,9	(54,4-63,4)
	Lager secundair	62,5	(59,2-65,8)
	Hoger secundair	60,4	(58,0-62,8)
	Hoger	63,0	(60,9-65,2)
EQUIVALENT INKOMEN (BFR)	< 20.000	54,9	(50,5-59,3)
	20.000-30.000	60,4	(57,4-63,4)
	30.000-40.000	63,1	(60,5-65,8)
	40.000-60.000	62,3	(60,1-64,5)
	>60.000	64,5	(60,7-68,3)
GEZONDHEIDSBELEVING	Goed tot zeer goed	60,5	(58,7-62,2)
	Zeer slecht tot redelijk	82,2	(79,2-85,1)
ROOKGEWOONTEN	Nooit gerookt	62,2	(59,9-64,6)
	Vroeger gerookt	69,8	(66,6-73,0)
	Matige roker (<20)	63,7	(60,6-66,7)
	Zware roker	69,6	(64,8-74,4)
VERBLIJFPLAATS	Vlaams Gewest	59,7	(57,7-61,6)
	Brussels Gewest	64,3	(61,9-66,7)
	Waals Gewest	64,2	(62,3-66,2)

Tabel 7.5.3 *Gebruik van geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken per provincie, Gezondheidsenquête, België, 1997*

	Proportie(%)	N
Antwerpen	58,6	944
Vlaams Brabant	62,2	591
West-Vlaanderen	56,8	729
Oost-Vlaanderen	54,4	809
Limburg	59,1	450
Brussel	64,3	3007
Waals Brabant	62,0	353
Henegouwen	62,2	1311
Luik	61,3	1200
Luxemburg	63,1	277
Namen	67,9	463
België	60,1	10134

7.5.2.2. **Vergelijking van gebruik van voorgeschreven en niet voorgeschreven geneesmiddelen (DR_GEN)**

41% van de bevolking heeft de afgelopen 2 weken voorgeschreven geneesmiddelen gebruikt. Voor niet voorgeschreven geneesmiddelen bedraagt dit percentage 33%. Zowel het gebruik van voorgeschreven als van niet voorgeschreven geneesmiddelen is groter bij vrouwen dan bij mannen. Daar waar het gebruik van

voorgeschreven geneesmiddelen stijgt met de leeftijd is dit voor niet voorgeschreven geneesmiddelen niet het geval.

Bespreking in functie van een aantal basiskennmerken

Na standaardisatie voor leeftijd en geslacht varieert het gebruik van voorgeschreven geneesmiddelen weinig naargelang het inkomen (zie tabel 7.5.4). Wanneer we echter in een logistische regressie ook rekening houden met het vóórkomen van chronische ziekten zien we een licht toenemend gebruik in functie van het equivalent inkomen van het huishouden. De toename van het gebruik van niet voorgeschreven geneesmiddelen in functie van het inkomen is duidelijker : in de laagste inkomensklasse bedraagt dit 27%, in de hoogste 41%. Dit verschil blijft na standaardisatie voor leeftijd en geslacht (zie tabel 7.5.5) en in een logistische regressie.

In Wallonië blijkt het gebruik van voorgeschreven geneesmiddelen (47%) hoger te liggen dan in Vlaanderen (37%). Dit verschil kan voor een groot deel, maar niet helemaal, verklaard worden op basis van chronische morbiditeitsverschillen. In het Brussels Gewest is het gebruik van niet voorgeschreven geneesmiddelen (40%) significant groter dan in het Vlaams (33%) en Waals Gewest (32%). Dit verschil blijft bestaan in een logistische regressie waarbij rekening gehouden wordt met verschillen in chronische morbiditeit.

Tabel 7.5.4 Gebruik van **voorgeschreven** geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken, gestandaardiseerd voor leeftijd en geslacht, Gezondheidsenquête, België, 1997

		PROPORTIE (%)	95% B.I.
GESLACHT	Man	38,6	(36,8-40,4)
	Vrouw	47,9	(46,1-49,6)
ONDERWIJSNIVEAU	Geen diploma	48,2	(41,2-55,1)
	Lager	42,9	(38,9-46,8)
	Lager secundair	43,5	(40,4-46,5)
	Hoger secundair	43,6	(41,2-46,0)
	Hoger	43,1	(40,9-45,3)
EQUIVALENT INKOMEN (BFR)	< 20.000	41,3	(37,0-45,5)
	20.000-30.000	44,3	(41,4-47,1)
	30.000-40.000	44,9	(42,3-47,4)
	40.000-60.000	43,6	(41,4-45,9)
	>60.000	43,3	(39,6-47,0)
GEZONDHEIDSBELEVING	Goed tot zeer goed	40,6	(38,9-42,4)
	Zeer slecht tot redelijk	68,6	(65,3-72,0)
ROOKGEWOONTEN	Nooit gerookt	44,7	(42,3-47,0)
	Vroeger gerookt	50,4	(47,2-53,7)
	Matige roker (<20)	43,4	(40,2-46,6)
	Zware roker	52,1	(47,2-57,1)
VERBLIJFPLAATS	Vlaams Gewest	39,9	(38,0-41,7)
	Brussels Gewest	42,8	(40,4-45,1)
	Waals Gewest	49,4	(47,4-51,3)

Tabel 7.5.5 Gebruik van **niet voorgeschreven** geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken, gestandaardiseerd voor leeftijd en geslacht, Gezondheidsenquête, België, 1997

		PROPORTIE (%)	95% B.I.
GESLACHT	Man	28,3	(26,5-30,1)
	Vrouw	37,3	(35,4-39,3)
ONDERWIJSNIVEAU	Geen diploma	31,0	(24,2-37,7)
	Lager	27,7	(23,4-31,9)
	Lager secundair	31,4	(28,1-34,6)
	Hoger secundair	30,9	(28,4-33,3)
	Hoger	37,8	(35,3-40,3)
EQUIVALENT INKOMEN (BFR)	< 20.000	26,0	(21,8-30,2)
	20.000-30.000	29,7	(26,8-32,6)
	30.000-40.000	34,1	(31,4-36,8)
	40.000-60.000	32,2	(29,8-34,5)
	>60.000	40,3	(36,1-44,5)
GEZONDHEIDSBELEVING	Goed tot zeer goed	32,5	(30,7-34,3)
	Zeer slecht tot redelijk	40,9	(37,4-44,4)
ROOKGEWOONTEN	Nooit gerookt	32,1	(29,8-34,5)
	Vroeger gerookt	36,5	(32,9-40,1)
	Matige roker (<20)	34,1	(30,6-37,5)
	Zware roker	40,2	(34,7-45,6)
VERBLIJFPLAATS	Vlaams Gewest	32,3	(30,4-34,2)
	Brussels Gewest	39,1	(36,6-41,6)
	Waals Gewest	31,9	(29,8-34,0)

In tabel 7.5.6 wordt voorgesteld in welke mate bepaalde klassen geneesmiddelen voorgeschreven worden of niet. Categorieën geneesmiddelen waarvoor steeds een voorschrift nodig is, zoals bijvoorbeeld antibiotica, worden niet in de tabel opgenomen. Als noemer wordt het aantal respondenten gebruikt dat de afgelopen 2 weken geneesmiddelen uit de betreffende categorie gebruikt heeft. De som der percentages kan 100% overschrijden omdat respondenten binnen deze categorie zowel voorgeschreven als niet voorgeschreven geneesmiddelen gebruikten.

Tabel 7.5.6 Gebruik van **voorgeschreven en niet voorgeschreven** geneesmiddelen per categorie, Gezondheidsenquête, België, 1997

	Voorgeschreven	Niet voorgeschreven	N
	%	%	
Cardiovasculaire geneesmiddelen	96,7	7,0	1787
Geneesmiddelen i.v.m. zenuwstelsel	92,6	12,9	1175
Geneesmiddelen voor oftalmologisch gebruik	85,9	18,7	301
Geneesmiddelen voor dermatologisch gebruik	74,5	30,9	352
Geneesmiddelen tegen maag/darmproblemen	71,9	36,9	880
Geneesmiddelen i.v.m. ademhalingsstelsel	50,3	60,4	1955
Vitaminen, mineralen en tonica	48,6	60,3	983
Geneesmiddelen tegen pijn	42,6	69,2	2681

Cardiovasculaire geneesmiddelen en geneesmiddelen i.v.m. het zenuwstelsel worden in regel voorgeschreven. Van de personen die aangeven de afgelopen 2 weken een pijnstillertje te hebben genomen, geeft 70% aan een niet voorgeschreven pijnstillertje te hebben gebruikt, al dan niet gecombineerd met een voorgeschreven pijnstillertje. Meer personen gebruiken niet voorgeschreven dan voorgeschreven vitamines, mineralen en tonica : 60% tegenover 49%. Hetzelfde geldt voor geneesmiddelen i.v.m. het ademhalingsstelsel.

7.5.2.3. Gebruik van geneesmiddelen tijdens de afgelopen 2 weken per categorie (DR_T_2, DR_P_2, DR_N_2)

In de volgende tabellen (tabel 7.5.7 tot tabel 7.5.9) wordt aangegeven welk percentage van de bevolking de afgelopen 2 weken specifieke groepen geneesmiddelen gebruikte.

Tabel 7.5.7 Gebruik van **voorgeschreven en niet voorgeschreven** geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken (per categorie), Gezondheidsenquête, 1997, België

	%	N
Geneesmiddelen tegen pijn	25,2	2681
Geneesmiddelen i.v.m. ademhalingsstelsel	19,0	1955
Cardiovasculaire geneesmiddelen	14,0	1787
Geneesmiddelen i.v.m. zenuwstelsel	9,2	1175
Vitaminen, mineralen en tonica	8,2	983
Geneesmiddelen tegen maag/darmproblemen	7,4	880
Antibiotica	4,5	498
Geneesmiddelen i.v.m. hormonaal stelsel (*)	4,1	529
Geneesmiddelen voor dermatol. gebruik	3,3	352
Geneesmiddelen tegen allergie	3,3	349
Geneesmiddelen voor oftalmol. gebruik	2,3	301
Andere geneesmiddelen	3,9	394
Geen geneesmiddelen	39,9	3784

(*) Enkel hormonen tijdens de menopauze en geneesmiddelen tegen suikerziekte in rekening gebracht		

Tabel 7.5.8 Gebruik van **voorgeschreven** geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken (per categorie), Gezondheidsenquête, 1997, België

	%	N
Cardiovasculaire geneesmiddelen	13,5	1736
Geneesmiddelen tegen pijn	10,7	1208
Geneesmiddelen i.v.m. ademhalingsstelsel	9,5	976
Geneesmiddelen i.v.m. zenuwstelsel	8,5	1093
Geneesmiddelen tegen maag/darmproblemen	5,3	633
Antibiotica	4,5	498
Geneesmiddelen i.v.m. hormonaal stelsel (*)	4,1	529
Vitaminen, mineralen en tonica	4,0	480
Geneesmiddelen tegen allergie	2,8	294
Geneesmiddelen voor dermatol. gebruik	2,5	262
Geneesmiddelen voor oftalmol. gebruik	2,0	258
Andere voorgeschreven geneesmiddelen	3,0	320
Geen voorgeschreven geneesmiddelen	59,2	5676

(*) Enkel hormonen tijdens de menopauze en geneesmiddelen tegen suikerziekte in rekening gebracht		

Tabel 7.5.9 Gebruik van **niet voorgeschreven** geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken (per categorie), Gezondheidsenquête, 1997, België

	%	N
Geneesmiddelen tegen pijn	17,4%	1791
Geneesmiddelen i.v.m. ademhalingsstelsel	11,5%	1198
Vitaminen, mineralen en tonica	4,9%	588
Geneesmiddelen tegen maag/darmproblemen	2,7%	322
Geneesmiddelen i.v.m. zenuwstelsel	1,8%	198
Cardiovasculaire geneesmiddelen	1,0%	139
Geneesmiddelen voor dermatol. gebruik	1,0%	108
Geneesmiddelen voor oftalmol. gebruik	,4%	66
Andere niet voorgeschreven geneesmiddelen	1,4%	147
Geen niet voorgeschreven geneesmiddelen	66,6%	6657

Pijnstillers vormen de meest gebruikte geneesmiddelen. Hierop volgen geneesmiddelen i.v.m. het ademhalingsstelsel en cardiovasculaire geneesmiddelen. Bij de voorgeschreven geneesmiddelen vormen cardiovasculaire geneesmiddelen de belangrijkste categorie.

Bespreking in functie van een aantal basiskennmerken

Vanwege het belang van overconsumptie van pijnstillers en geneesmiddelen in verband met het zenuwstelsel voor de volksgezondheid worden deze apart besproken. Voor de andere categorieën geneesmiddelen wordt verwezen naar de basistabellen.

7.5.2.3.1 Pijnstillers

25% van de Belgen rapporteert het gebruik van geneesmiddelen tegen pijn in de afgelopen 2 weken. Vrouwen gebruiken meer pijnstillers dan mannen : 29% tegenover 21%. Het gebruik is het kleinst in de leeftijdsgroep tussen 0 en 14 jaar waar toch nog 12% het gebruik van een pijnstiller in de afgelopen 2 weken rapporteert. Mensen met een lagere opleiding gebruiken meer pijnstillers dan diegenen met een hogere opleiding. Dit geldt vooral voor niet voorgeschreven pijnstillers. Wanneer we het gebruik van pijnstillers bekijken in functie van het inkomen zien we weinig verschil. Mensen met een slechte subjectieve gezondheidsbeleving (44%) gebruiken dubbel zoveel pijnstillers als diegenen die zich gezond voelen (23%). Het gebruik van pijnstillers is hoger in het Brussels Gewest (29%) en Wallonië (27%) dan in Vlaanderen (23%).

7.5.2.3.2 Geneesmiddelen in verband met het zenuwstelsel

10% van de bevolking geeft aan in de afgelopen 2 weken een geneesmiddel gebruikt te hebben i.v.m. het zenuwstelsel. Dit percentage neemt drastisch toe met de leeftijd. In de leeftijdscategorie tussen 64 en 75 jaar bedraagt dit percentage 26%, bij de 75-plussers zelfs 37%. Het gebruik van geneesmiddelen in verband met het zenuwstelsel is hoger in de lagere opleidings- en inkomensklassen en meer dan 5 keer zo hoog bij mensen die zeggen zich subjectief ongezond te voelen. Het gebruik van geneesmiddelen in verband met het zenuwstelsel is hoger in Wallonië en Brussel (respectievelijk 12% en 11%) dan in Vlaanderen (7%).

Voor de specifieke bespreking van psychotrope geneesmiddelen (slaapmiddelen, kalmeermiddelen en antidepressiva) wordt verwezen naar hoofdstuk 5.7 over mentale gezondheid.

7.5.2.4. Aantal verschillende soorten geneesmiddelen ingenomen tijdens de afgelopen 2 weken per persoon (DR08)

Deze indicator dient met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd te worden. Hierbij wordt immers aangegeven hoeveel verschillende "klassen" geneesmiddelen een persoon inneemt. Verschillen tussen iemand die 3 verschillende soorten pijnstillers neemt en iemand die 1 pijnstiller neemt worden hierbij bv. niet gemaakt. De indicator is dus in sommige gevallen een onderschatting van het aantal verschillende geneesmiddelen dat ingenomen werd. In grote lijnen kan deze indicator echter gebruikt worden als een schatter van polyfarmacie in de bevolking.

Gemiddeld wordt in de afgelopen 2 weken het gebruik van 2 soorten geneesmiddelen gerapporteerd. Dit gemiddelde stijgt in functie van de leeftijd. Vijftig percent van de bevolkingsgroep ouder dan 45 jaar geeft aan in de afgelopen 2 weken 2 of meer verschillende soorten geneesmiddelen te hebben gebruikt.

Bespreking in functie van een aantal basiskenmerken

Op het niveau van België kunnen na standaardisatie voor leeftijd en geslacht geen verschillen in polyfarmacie aangetoond worden naargelang het opleidings- of inkomensniveau. Wel bestaat een belangrijk verschil naargelang subjectieve gezondheidsbeleving. Mensen met slechte gezondheidsbeleving nemen gemiddeld dubbel zoveel medicatie als diegenen met een goede gezondheidsbeleving. Zware rokers nemen ook meer soorten geneesmiddelen dan niet rokers. Het gemiddeld aantal soorten geneesmiddelen dat de afgelopen 2 weken werd ingenomen is hoger in het Brussels Gewest (2,3) en het Waals Gewest (2,2) dan in het Vlaams Gewest (1,8).

Tabel 7.5.10 Gemiddeld aantal soorten geneesmiddelen dat de afgelopen 2 weken werd ingenomen, gestandaardiseerd voor leeftijd en geslacht, Gezondheidsenquête, België, 1997

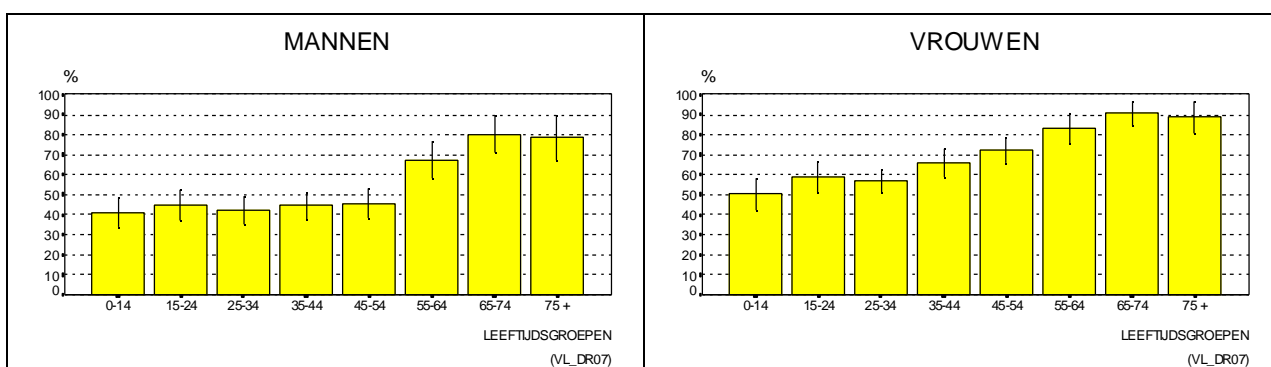
		GEMIDDELDE	95% B.I.
GESLACHT	Man	1,0	(1,0- 1,1)
	Vrouw	1,4	(1,4- 1,5)
ONDERWIJSNIVEAU	Geen diploma	1,5	(1,3- 1,7)
	Lager	1,3	(1,2- 1,4)
	Lager secundair	1,3	(1,3- 1,4)
	Hoger secundair	1,2	(1,1- 1,2)
	Hoger	1,3	(1,2- 1,3)
EQUIVALENT INKOMEN (BFR)	< 20.000	1,2	(1,1- 1,3)
	20.000-30.000	1,3	(1,2- 1,4)
	30.000-40.000	1,3	(1,2- 1,3)
	40.000-60.000	1,2	(1,2- 1,3)
	>60.000	1,2	(1,2- 1,3)
GEZONDHEIDSBELEVING	Goed tot zeer goed	1,0	(1,0- 1,1)
	Zeer slecht tot redelijk	2,2	(2,1- 2,3)
ROOKGEWOONTEN	Nooit gerookt	1,2	(1,2- 1,3)
	Vroeger gerookt	1,5	(1,5- 1,6)
	Matige roker (<20)	1,4	(1,3- 1,5)
	Zware roker	1,8	(1,6- 2,0)
VERBLIJFPLAATS	Vlaams Gewest	1,1	(1,1- 1,1)
	Brussels Gewest	1,5	(1,4- 1,5)
	Waals Gewest	1,5	(1,4- 1,5)

7.5.3. Resultaten voor het Vlaams Gewest

7.5.3.1. Gebruik van geneesmiddelen tijdens de afgelopen 2 weken (DR07)

58% van de bevolking geeft aan de voorbije 2 weken geneesmiddelen te hebben ingenomen. Het gaat hier om voorgeschreven en niet voorgeschreven geneesmiddelen samen. Vrouwen gebruiken vaker geneesmiddelen dan mannen. Het gebruik stijgt ook sterk in functie van de leeftijd (zie figuur 7.5.2). In de leeftijdsgroep van 65 jaar en ouder rapporteert meer dan 80% van de vrouwen en meer dan 70% van de mannen het gebruik van geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken.

Figuur 7.5.2 Gebruik van geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken (in %), volgens leeftijd en geslacht, Vlaams Gewest, Gezondheidsenquête, België, 1997

Bespreking in functie van een aantal basiskkenmerken

Hoewel dit niet duidelijk blijkt uit de ruwe en voor leeftijd gestandaardiseerde gegevens (zie tabel 7.5.11), zien we in een multivariate benadering waarbij we rekening houden met de aanwezigheid van chronische aandoeningen en lichamelijke beperkingen dat het gebruik van geneesmiddelen hoger is in de hoogste inkomensklassen dan in de laagste. Mensen met een slechte gezondheidsbeleving nemen vaker geneesmiddelen dan diegenen met een goede gezondheidsbeleving. Toch blijken 54% van de personen die aangeven zich subjectief gezond te voelen de afgelopen 2 weken geneesmiddelen te hebben gebruikt.

Chronische ziekten die sterk geassocieerd zijn met geneesmiddelengebruik zijn hart- en vaatandoeningen (OR 3,5) en suikerziekte (OR 3,0). Voor chronische longaandoeningen en aandoeningen van het bewegingsstelsel kon dit verband niet aangetoond worden. Het hebben van één of meer chronische ziekten is een belangrijke predisponerende factor voor het gebruik van geneesmiddelen.

Tabel 7.5.11 Gebruik van geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken, gestandaardiseerd voor leeftijd en geslacht, Vlaams Gewest, Gezondheidsenquête, België, 1997

		PROPORTIE (%)	95% B.I.
GESLACHT	Man	51,8	(49,0-54,6)
	Vrouw	67,5	(64,8-70,1)
ONDERWIJSNIVEAU	Geen diploma	66,4	(56,5-76,3)
	Lager	59,4	(52,1-66,8)
	Lager secundair	61,4	(56,5-66,3)
	Hoger secundair	59,6	(56,3-62,9)
	Hoger	59,8	(56,4-63,2)
EQUIVALENT INKOMEN (BFR)	< 20.000	46,8	(37,9-55,6)
	20.000-30.000	58,5	(53,7-63,3)
	30.000-40.000	62,2	(58,3-66,0)
	40.000-60.000	59,8	(56,7-62,9)
	>60.000	61,0	(55,6-66,3)
GEZONDHEIDSBELEVING	Goed tot zeer goed	57,8	(55,3-60,3)
	Zeer slecht tot redelijk	84,2	(79,8-88,6)
ROOKGEWOONTEN	Nooit gerookt	60,0	(56,6-63,4)
	Vroeger gerookt	68,0	(63,4-72,7)
	Matige roker (<20)	61,4	(56,9-65,9)
	Zware roker	66,3	(59,1-73,6)

7.5.3.2. Vergelijking van gebruik van voorgeschreven en niet voorgeschreven geneesmiddelen (DR_GEN)

37% van de bevolking in het Vlaams Gewest heeft de afgelopen 2 weken voorgeschreven geneesmiddelen gebruikt. Voor niet voorgeschreven geneesmiddelen bedraagt dit percentage 33%. Zowel het gebruik van voorgeschreven als van niet voorgeschreven geneesmiddelen is groter bij vrouwen dan bij mannen. Daar waar het gebruik van voorgeschreven geneesmiddelen stijgt met de leeftijd is dit voor niet voorgeschreven geneesmiddelen niet het geval.

Bespreking in functie van een aantal basiskennmerken

Het gebruik van voorgeschreven geneesmiddelen varieert niet naargelang het inkomen, ook niet na standaardisatie voor leeftijd en geslacht (zie tabel 7.5.12). Er is wel een toename van het gebruik van niet voorgeschreven geneesmiddelen in functie van het inkomen : in de laagste inkomensklasse bedraagt dit 22%, in de hoogste 39%. Dit verschil blijft in zekere mate bestaan wanneer we standaardiseren voor leeftijd en geslacht maar blijkt vooral in een multilogistisch model waarbij we rekening houden met verschillen in het vóórkomen van chronische ziekten.

Tabel 7.5.12 Gebruik van **voorgeschreven** geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken, gestandaardiseerd voor leeftijd en geslacht, Vlaams Gewest, Gezondheidsenquête, België, 1997

		PROPORTIE (%)	95% B.I.
GESLACHT	Man	35,2	(32,5-37,8)
	Vrouw	44,6	(42,0-47,2)
ONDERWIJSNIVEAU	Geen diploma	42,2	(32,5-51,9)
	Lager	39,3	(33,6-45,0)
	Lager secundair	40,3	(36,0-44,6)
	Hoger secundair	41,3	(38,0-44,6)
	Hoger	39,1	(35,7-42,6)
EQUIVALENT INKOMEN (BFR)	< 20.000	33,6	(26,1-41,1)
	20.000-30.000	40,1	(35,6-44,5)
	30.000-40.000	42,9	(39,1-46,6)
	40.000-60.000	39,8	(36,6-43,0)
	>60.000	40,5	(35,2-45,8)
GEZONDHEIDSBELEVING	Goed tot zeer goed	37,4	(34,9-39,9)
	Zeer slecht tot redelijk	69,5	(64,1-74,8)
ROOKGEWOONTEN	Nooit gerookt	41,4	(38,0-44,7)
	Vroeger gerookt	46,9	(42,1-51,6)
	Matige roker (<20)	38,4	(33,6-43,2)
	Zware roker	47,8	(40,0-55,7)

Tabel 7.5.13 Gebruik van **niet voorgeschreven** geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken, gestandaardiseerd voor leeftijd en geslacht, Vlaams Gewest, Gezondheidsenquête, België, 1997

		PROPORTIE (%)	95% B.I.
GESLACHT	Man	26,2	(23,6-28,8)
	Vrouw	38,4	(35,5-41,3)
ONDERWIJSNIVEAU	Geen diploma	38,7	(27,9-49,5)
	Lager	30,0	(22,9-37,1)
	Lager secundair	30,9	(26,1-35,7)
	Hoger secundair	31,6	(28,2-35,0)
	Hoger	36,3	(32,4-40,2)
EQUIVALENT INKOMEN (BFR)	< 20.000	19,3	(11,7-26,9)
	20.000-30.000	30,0	(25,4-34,6)
	30.000-40.000	33,8	(30,0-37,7)
	40.000-60.000	30,6	(27,3-33,8)
	>60.000	38,3	(32,3-44,4)
GEZONDHEIDSBELEVING	Goed tot zeer goed	30,6	(28,2-33,0)
	Zeer slecht tot redelijk	42,4	(36,8-48,1)
ROOKGEWOONTEN	Nooit gerookt	31,0	(27,8-34,3)
	Vroeger gerookt	36,2	(31,1-41,4)
	Matige roker (<20)	34,4	(29,3-39,6)
	Zware roker	41,3	(33,6-48,9)

In tabel 7.5.14 wordt voorgesteld in welke mate bepaalde klassen geneesmiddelen voorgeschreven worden of niet. Categorieën geneesmiddelen waarvoor steeds een voorschrift nodig is, zoals bijvoorbeeld antibiotica, worden niet in de tabel opgenomen. Als noemer wordt het aantal respondenten gebruikt dat de

afgelopen 2 weken geneesmiddelen uit de betreffende categorie gebruikt heeft. De som der percentages kan 100% overschrijden omdat respondenten binnen deze categorie zowel voorgeschreven als niet voorgeschreven geneesmiddelen gebruikten.

Tabel 7.5.14 Gebruik van **voorgeschreven en niet voorgeschreven** geneesmiddelen per categorie, Gezondheidsenquête, Vlaams Gewest, België, 1997

	Voorgeschreven	Niet voorgeschreven	N
	%	%	
Cardiovasculaire geneesmiddelen	96,6	5,6	510
Geneesmiddelen i.v.m. zenuwstelsel	90,7	15,4	297
Geneesmiddelen voor oftalmologisch gebruik	81,9	18,1	73
Geneesmiddelen voor dermatologisch gebruik	67,7	32,6	100
Geneesmiddelen tegen maag/darmproblemen	65,9	40,3	217
Geneesmiddelen i.v.m. ademhalingsstelsel	47,5	62,5	686
Vitaminen, mineralen en tonica	43,0	63,2	240
Geneesmiddelen tegen pijn	39,8	71,1	795

Cardiovasculaire geneesmiddelen en geneesmiddelen i.v.m. het zenuwstelsel worden in regel voorgeschreven. Van de personen die aangeven de afgelopen 2 weken een pijnstillertje te hebben genomen, geeft 71% aan een niet voorgeschreven pijnstillertje te hebben gebruikt, al dan niet gecombineerd met een voorgeschreven pijnstillertje. Meer personen gebruiken niet voorgeschreven dan voorgeschreven vitaminen, mineralen en tonica : 63% tegenover 43%. Hetzelfde geldt voor geneesmiddelen i.v.m. het ademhalingsstelsel.

7.5.3.3. Gebruik van geneesmiddelen tijdens de afgelopen 2 weken per categorie (DR_T_2, DR_P_2, DR_N_2)

In de volgende tabellen (tabel 7.5.15 tot tabel 7.5.17) wordt aangegeven welk percentage van de bevolking de afgelopen 2 weken specifieke groepen geneesmiddelen gebruikte.

Tabel 7.5.15 Gebruik van **voorgeschreven en niet voorgeschreven** geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken (per categorie), Vlaams Gewest, Gezondheidsenquête, 1997, België

	%	N
Geneesmiddelen tegen pijn	23,0	795
Geneesmiddelen i.v.m. ademhalingsstelsel	19,4	686
Cardiovasculaire geneesmiddelen	12,1	510
Geneesmiddelen i.v.m. zenuwstelsel	7,3	279
Vitaminen, mineralen en tonica	6,6	240
Geneesmiddelen tegen maag/darmproblemen	5,7	217
Antibiotica	3,1	129
Geneesmiddelen i.v.m. hormonaal stelsel (*)	3,0	123
Geneesmiddelen voor dermatol. gebruik	2,8	100
Geneesmiddelen tegen allergie	3,1	108
Geneesmiddelen voor oftalmol. gebruik	1,7	73
Andere geneesmiddelen	4,1	149
Geen geneesmiddelen	42,1	1465

(*) Enkel hormonen tijdens de menopauze en geneesmiddelen tegen suikerziekte in rekening gebracht		

Tabel 7.5.16 Gebruik van **voorgeschreven** geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken (per categorie), Gezondheidsenquête, Vlaams Gewest, 1997, België

	%	N
Cardiovasculaire geneesmiddelen	11,7	497
Geneesmiddelen tegen pijn	9,1	326
Geneesmiddelen i.v.m. zenuwstelsel	6,6	254
Geneesmiddelen i.v.m. ademhalingsstelsel	9,2	329
Geneesmiddelen tegen maag/darmproblemen	3,7	143
Antibiotica	3,1	129
Geneesmiddelen i.v.m. hormonaal stelsel (*)	3,0	123
Vitaminen, mineralen en tonica	2,8	112
Geneesmiddelen tegen allergie	2,6	90
Geneesmiddelen voor dermatol. gebruik	1,9	66
Geneesmiddelen voor oftalmol. gebruik	1,4	62
Andere voorgeschreven geneesmiddelen	3,1	116
Geen voorgeschreven geneesmiddelen	62,8	2144

(*) Enkel hormonen tijdens de menopauze en geneesmiddelen tegen suikerziekte in rekening gebracht		

Tabel 7.5.17 Gebruik van **niet voorgeschreven** geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken (per categorie), Gezondheidsenquête, Vlaams Gewest, 1997, België

	%	N
Geneesmiddelen tegen pijn	16,4	547
Geneesmiddelen i.v.m. ademhalingsstelsel	12,1	431
Vitaminen, mineralen en tonica	4,2	143
Geneesmiddelen tegen maag/darmproblemen	2,3	84
Geneesmiddelen i.v.m. zenuwstelsel	1,1	40
Cardiovasculaire geneesmiddelen	,7	26
Geneesmiddelen voor dermatol. gebruik	,9	35
Geneesmiddelen tegen allergie	,6	19
Geneesmiddelen voor oftalmol. gebruik	,3	11
Andere niet voorgeschreven geneesmiddelen	1,5	53
Geen niet voorgeschreven geneesmiddelen	67,2	2388

Pijnstillers vormen de meest gebruikte geneesmiddelen. Hierop volgen geneesmiddelen i.v.m. het ademhalingsstelsel en cardiovasculaire geneesmiddelen. Bij de voorgeschreven geneesmiddelen vormen cardiovasculaire geneesmiddelen de belangrijkste categorie.

Bespreking in functie van een aantal basiskenmerken

Vanwege het belang van overconsumptie van pijnstillers en geneesmiddelen in verband met het zenuwstelsel voor de volksgezondheid worden deze apart besproken. Voor de andere categorieën geneesmiddelen wordt verwezen naar de basistabellen.

7.5.3.3.1 Pijnstillers

In het Vlaams Gewest rapporteert 23% van de bevolking het gebruik van geneesmiddelen tegen pijn in de afgelopen 2 weken. Vrouwen gebruiken meer pijnstillers dan mannen : 27% tegenover 19%. Het gebruik is het kleinst in de leeftijdsgroep tussen 0 en 14 jaar waar toch nog 13% het gebruik van een pijnstiller in de afgelopen 2 weken rapporteert. Mensen met een lagere opleiding gebruiken meer pijnstillers dan diegenen met een hogere opleiding. Dit geldt vooral voor voorgeschreven pijnstillers. Wanneer we het gebruik van pijnstillers bekijken in functie van het inkomen zien we weinig verschil. Mensen met een slechte subjectieve gezondheidsbeleving (42%) gebruiken dubbel zoveel pijnstillers als diegenen die zich gezond voelen (21%).

7.5.3.3.2 Geneesmiddelen in verband met het zenuwstelsel

In het Vlaams Gewest geeft 7% van de bevolking aan in de afgelopen 2 weken een geneesmiddel gebruikt te hebben i.v.m. het zenuwstelsel. Dit percentage neemt drastisch toe met de leeftijd. In de leeftijdscategorie tussen 64 en 75 jaar bedraagt dit percentage 25%, bij de 75-plussers zelfs 33%. Het gebruik van geneesmiddelen in verband met het zenuwstelsel is hoger in de lagere opleidings- en inkomensklassen en meer dan 5 keer zo hoog bij mensen die zeggen zich subjectief ongezond te voelen.

Voor de specifieke bespreking van psychotrope geneesmiddelen (slaapmiddelen, kalmeermiddelen en antidepressiva) wordt verwezen naar hoofdstuk 5.7 over mentale gezondheid.

7.5.3.4. Aantal verschillende soorten geneesmiddelen ingenomen tijdens de afgelopen 2 weken per persoon (DR08)

Deze indicator dient met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd te worden. Hierbij wordt immers aangegeven hoeveel verschillende "klassen" geneesmiddelen een persoon inneemt. Verschillen tussen iemand die 3 verschillende soorten pijnstillers neemt en iemand die 1 pijnstiller neemt worden hierbij bv. niet gemaakt. De indicator is dus in sommige gevallen een onderschatting van het aantal verschillende geneesmiddelen dat ingenomen werd. In grote lijnen kan deze indicator echter gebruikt worden als een schatter van polyfarmacie in de bevolking.

Gemiddeld wordt in de afgelopen 2 weken het gebruik van 2 soorten geneesmiddelen gerapporteerd. Dit gemiddelde stijgt in functie van de leeftijd. Vijftig percent van de bevolkingsgroep ouder dan 65 jaar geeft aan in de afgelopen 2 weken 2 of meer verschillende soorten geneesmiddelen te hebben gebruikt.

Bespreking in functie van een aantal basiskenmerken

Uit de gestandaardiseerde gegevens blijkt dat het gemiddeld aantal soorten geneesmiddelen dat de afgelopen 2 weken werd ingenomen groter is bij de laagste opleidingsklasse dan bij de hoogste (zie tabel 7.5.18). Ook is er een significant verschil naargelang subjectieve gezondheidsbeleving. Mensen met slechte gezondheidsbeleving nemen gemiddeld dubbel zoveel medicatie als diegenen met een goede gezondheidsbeleving.

Tabel 7.5.18 Gemiddeld aantal soorten geneesmiddelen dat de afgelopen 2 weken werd ingenomen, gestandaardiseerd voor leeftijd en geslacht, Vlaams Gewest, Gezondheidsenquête, België, 1997

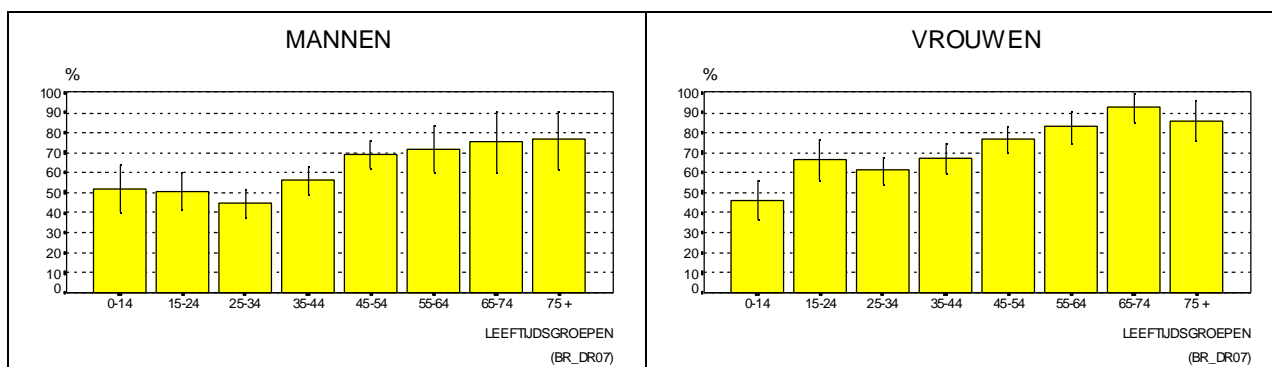
		GEMIDDELDE	95% B.I.
GESLACHT	Man	,9	(,9- 1,0)
	Vrouw	1,3	(1,2- 1,3)
ONDERWIJSNIVEAU	Geen diploma	1,5	(1,2- 1,8)
	Lager	1,2	(1,0- 1,3)
	Lager secundair	1,2	(1,1- 1,3)
	Hoger secundair	1,0	(1,0- 1,1)
	Hoger	1,0	(1,0- 1,1)
EQUIVALENT INKOMEN (BFR)	< 20.000	1,0	(,8- 1,2)
	20.000-30.000	1,1	(1,0- 1,2)
	30.000-40.000	1,2	(1,1- 1,2)
	40.000-60.000	1,1	(1,0- 1,1)
	>60.000	1,1	(,9- 1,2)
GEZONDHEIDSBELEVING	Goed tot zeer goed	,9	(,9- ,9)
	Zeer slecht tot redelijk	2,1	(1,9- 2,3)
ROOKGEWOONTEN	Nooit gerookt	1,1	(1,0- 1,2)
	Vroeger gerookt	1,4	(1,2- 1,5)
	Matige roker (<20)	1,2	(1,0- 1,4)
	Zware roker	1,3	(1,1- 1,5)

7.5.4. Resultaten voor het Brussels Gewest

7.5.4.1. Gebruik van geneesmiddelen tijdens de afgelopen 2 weken (DR07)

64% van de bevolking geeft aan de voorbije 2 weken geneesmiddelen te hebben ingenomen. Het gaat hier om voorgeschreven en niet voorgeschreven geneesmiddelen samen. Vrouwen gebruiken vaker geneesmiddelen dan mannen. Het gebruik stijgt ook sterk in functie van de leeftijd (zie figuur 7.5.3). In de leeftijdsgroep van 65 jaar en ouder rapporteert meer dan 80% van de vrouwen en meer dan 70% van de mannen het gebruik van geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken.

Figuur 7.5.3 Gebruik van geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken (in %), volgens leeftijd en geslacht, Brussels Gewest, Gezondheidsenquête, België, 1997

Bespreking in functie van een aantal basiskenmerken

Hoewel dit niet duidelijk blijkt uit de ruwe gegevens, noch uit de cijfers gestandaardiseerd voor leeftijd en geslacht (zie tabel 7.5.19) zien we in een multivariate benadering waarbij we rekening houden met de aanwezigheid van chronische aandoeningen en lichamelijke beperkingen toch dat het gebruik van geneesmiddelen hoger is in de hoogste inkomensklassen dan in de laagste. Mensen met een slechte gezondheidsbeleving nemen vaker geneesmiddelen dan diegenen met een goede gezondheidsbeleving. Toch blijken 61% van de personen die aangeven zich subjectief gezond te voelen de afgelopen 2 weken geneesmiddelen te hebben gebruikt.

De chronische ziekten die het sterkst geassocieerd is met geneesmiddelengebruik zijn hart- en vaatziekten (OR 2,4). Voor diabetes, chronische longaandoeningen en aandoeningen van het bewegingsstelsel kon dit verband niet aangetoond worden. Het hebben van één of meer chronische ziekten is een belangrijke predisponerende factor voor gebruik van geneesmiddelen.

Tabel 7.5.19 Gebruik van geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken, gestandaardiseerd voor leeftijd en geslacht, Brussels Gewest, Gezondheidsenquête, België, 1997

		PROPORTIE (%)	95% B.I.
GESLACHT	Man	59,5	(55,9-63,2)
	Vrouw	69,0	(65,9-72,1)
ONDERWIJSNIVEAU	Geen diploma	57,7	(50,3-65,0)
	Lager	58,7	(52,3-65,1)
	Lager secundair	63,4	(58,2-68,6)
	Hoger secundair	67,1	(62,3-71,8)
	Hoger	66,9	(63,7-70,1)
EQUIVALENT INKOMEN (BFR)	< 20.000	57,5	(51,4-63,7)
	20.000-30.000	64,1	(59,3-69,0)
	30.000-40.000	68,8	(63,6-73,9)
	40.000-60.000	67,0	(62,7-71,2)
	>60.000	68,1	(63,0-73,1)
GEZONDHEIDSBELEVING	Goed tot zeer goed	63,7	(60,6-66,7)
	Zeer slecht tot redelijk	83,0	(78,2-87,7)
ROOKGEWOONTEN	Nooit gerookt	63,9	(59,4-68,3)
	Vroeger gerookt	74,7	(70,0-79,5)
	Matige roker (<20)	69,2	(64,2-74,1)
	Zware roker	73,9	(68,7-79,1)

7.5.4.2. Vergelijking van gebruik van voorgeschreven en niet voorgeschreven geneesmiddelen (DR_GEN)

42% van de bevolking in het Brussels Gewest heeft de afgelopen 2 weken voorgeschreven geneesmiddelen gebruikt. Voor niet voorgeschreven geneesmiddelen bedraagt dit percentage 40%. Zowel het gebruik van voorgeschreven als van niet voorgeschreven geneesmiddelen is groter bij vrouwen dan bij mannen. Daar waar het gebruik van voorgeschreven geneesmiddelen stijgt met de leeftijd is dit voor niet voorgeschreven geneesmiddelen niet het geval.

Bespreking in functie van een aantal basiskennmerken

Het gebruik van voorgeschreven geneesmiddelen varieert niet naargelang het inkomen of de opleiding, ook niet na standaardisatie voor leeftijd en geslacht (zie tabel 7.5.20). Na standaardisatie voor leeftijd en geslacht blijkt wel dat er een toename van het gebruik van niet voorgeschreven geneesmiddelen bestaat in functie van de opleiding (zie tabel 7.5.21). Deze verschillen blijven ook bestaan in een multilogistisch model waarbij we ook rekening houden met verschillen in het vóórkomen van chronische ziekten.

Tabel 7.5.20 Gebruik van **voorgeschreven** geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken, gestandaardiseerd voor leeftijd en geslacht, Brussels Gewest, Gezondheidsenquête, België, 1997

		PROPORTIE (%)	95% B.I.
GESLACHT	Man	37,4	(33,8-40,9)
	Vrouw	48,2	(45,1-51,3)
ONDERWIJSNIVEAU	Geen diploma	45,9	(38,6-53,1)
	Lager	43,3	(37,4-49,2)
	Lager secundair	46,7	(41,7-51,7)
	Hoger secundair	45,6	(40,8-50,3)
	Hoger	40,5	(37,3-43,8)
EQUIVALENT INKOMEN (BFR)	< 20.000	39,3	(32,9-45,7)
	20.000-30.000	45,3	(40,4-50,2)
	30.000-40.000	47,8	(42,7-53,0)
	40.000-60.000	41,9	(37,7-46,2)
	>60.000	42,1	(37,5-46,8)
GEZONDHEIDSBELEVING	Goed tot zeer goed	38,7	(35,7-41,8)
	Zeer slecht tot redelijk	68,9	(63,6-74,3)
ROOKGEWOONTEN	Nooit gerookt	42,5	(38,0-46,9)
	Vroeger gerookt	51,7	(46,7-56,7)
	Matige roker (<20)	46,6	(41,4-51,7)
	Zware roker	51,4	(45,4-57,4)

Tabel 7.5.21 Gebruik van **niet voorgeschreven** geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken, gestandaardiseerd voor leeftijd en geslacht, Brussels Gewest, Gezondheidsenquête, België, 1997

		PROPORTIE (%)	95% B.I.
GESLACHT	Man	38,0	(34,3-41,7)
	Vrouw	40,2	(36,9-43,5)
ONDERWIJSNIVEAU	Geen diploma	25,9	(18,8-32,9)
	Lager	31,6	(25,5-37,8)
	Lager secundair	33,1	(27,7-38,6)
	Hoger secundair	41,7	(36,7-46,7)
	Hoger	44,2	(40,5-47,9)
EQUIVALENT INKOMEN (BFR)	< 20.000	30,9	(24,8-37,0)
	20.000-30.000	36,4	(31,4-41,5)
	30.000-40.000	42,5	(37,0-48,0)
	40.000-60.000	41,8	(37,2-46,4)
	>60.000	43,5	(38,1-49,0)
GEZONDHEIDSBELEVING	Goed tot zeer goed	41,7	(38,4-45,0)
	Zeer slecht tot redelijk	43,8	(38,1-49,5)
ROOKGEWOONTEN	Nooit gerookt	41,4	(36,7-46,1)
	Vroeger gerookt	43,0	(37,5-48,4)
	Matige roker (<20)	43,3	(37,8-48,9)
	Zware roker	50,0	(42,9-57,1)

In tabel 7.5.22 wordt voorgesteld in welke mate bepaalde klassen geneesmiddelen voorgeschreven worden of niet. Categorieën geneesmiddelen waarvoor steeds een voorschrift nodig is, zoals bijvoorbeeld antibiotica, worden niet in de tabel opgenomen. Als noemer wordt het aantal respondenten gebruikt dat de

afgelopen 2 weken geneesmiddelen uit de betreffende categorie gebruikt heeft. De som der percentages kan 100% overschrijden omdat respondenten binnen deze categorie zowel voorgeschreven als niet voorgeschreven geneesmiddelen gebruikten.

Tabel 7.5.22 Gebruik van **voorgeschreven en niet voorgeschreven** geneesmiddelen per categorie, Brussels Gewest, Gezondheidsenquête, België, 1997

	Voorgeschreven	Niet voorgeschreven	N
	%	%	
Cardiovasculaire geneesmiddelen	96,9	7,2	553
Geneesmiddelen i.v.m. zenuwstelsel	90,9	13,1	416
Geneesmiddelen voor oftalmologisch gebruik	88,5	23,0	120
Geneesmiddelen voor dermatologisch gebruik	77,1	24,7	121
Geneesmiddelen tegen maag/darmproblemen	69,9	39,7	301
Geneesmiddelen i.v.m. ademhalingsstelsel	46,7	57,9	481
Vitaminen, mineralen en tonica	45,4	67,8	408
Geneesmiddelen tegen pijn	41,7	71,9	892

Cardiovasculaire geneesmiddelen en geneesmiddelen i.v.m. het zenuwstelsel worden in regel voorgeschreven. Van de personen die aangeven de afgelopen 2 weken een pijnstillertje te hebben genomen, geeft 72% aan een niet voorgeschreven pijnstillertje te hebben gebruikt, al dan niet gecombineerd met een voorgeschreven pijnstillertje. Meer personen gebruiken niet voorgeschreven dan voorgeschreven vitaminen, mineralen en tonica : 68% tegenover 45%. Hetzelfde geldt voor geneesmiddelen i.v.m. het ademhalingsstelsel.

7.5.4.3. Gebruik van geneesmiddelen tijdens de afgelopen 2 weken per categorie (DR_T_2, DR_P_2, DR_N_2)

In de volgende tabellen (tabel 7.5.23 tot tabel 7.5.25) wordt aangegeven welk percentage van de bevolking de afgelopen 2 weken specifieke groepen geneesmiddelen gebruikte.

Tabel 7.5.23 Gebruik van **voorgeschreven en niet voorgeschreven** geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken (per categorie), Brussels Gewest, Gezondheidsenquête, 1997, België

	%	N
Geneesmiddelen tegen pijn	29,3	892
Geneesmiddelen i.v.m. ademhalingsstelsel	20,2	613
Cardiovasculaire geneesmiddelen	15,3	553
Geneesmiddelen i.v.m. zenuwstelsel	11,4	416
Vitaminen, mineralen en tonica	14,4	408
Geneesmiddelen tegen maag/darmproblemen	9,9	301
Antibiotica	5,6	155
Geneesmiddelen i.v.m. hormonaal stelsel (*)	5,6	194
Geneesmiddelen voor dermatol. gebruik	4,0	121
Geneesmiddelen tegen allergie	3,7	112
Geneesmiddelen voor oftalmol. gebruik	4,1	120
Andere geneesmiddelen	3,0	112
Geen geneesmiddelen	35,6	1018

(*) Enkel hormonen tijdens de menopauze en geneesmiddelen tegen suikerziekte in rekening gebracht		

Tabel 7.5.24 Gebruik van **voorgeschreven** geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken aangeeft, Gezondheidsenquête, Brussels Gewest, 1997, België

	%	N
Cardiovasculaire geneesmiddelen	14,9	535
Geneesmiddelen tegen pijn	12,2	383
Geneesmiddelen i.v.m. zenuwstelsel	10,3	382
Geneesmiddelen i.v.m. ademhalingsstelsel	9,4	276
Geneesmiddelen tegen maag/darmproblemen	7,0	207
Antibiotica	5,6	155
Geneesmiddelen i.v.m. hormonaal stelsel (*)	5,6	194
Vitaminen, mineralen en tonica	6,5	175
Geneesmiddelen tegen allergie	3,0	91
Geneesmiddelen voor dermatol. gebruik	3,1	93
Geneesmiddelen voor oftalmol. gebruik	3,6	103
Andere voorgeschreven geneesmiddelen	2,6	92
Geen voorgeschreven geneesmiddelen	58,0	1662

(*) Enkel hormonen tijdens de menopauze en geneesmiddelen tegen suikerziekte in rekening gebracht		

Tabel 7.5.25 Gebruik van **niet voorgeschreven** geneesmiddelen in de afgelopen 2 weken (per categorie), Gezondheidsenquête, Brussels Gewest, 1997, België

	%	N
Geneesmiddelen tegen pijn	20,9	628
Geneesmiddelen i.v.m. ademhalingsstelsel	12,5	399
Vitaminen, mineralen en tonica	9,7	269
Geneesmiddelen tegen maag/darmproblemen	3,9	120
Geneesmiddelen i.v.m. zenuwstelsel	1,5	53
Cardiovasculaire geneesmiddelen	1,1	41
Geneesmiddelen voor dermatol. gebruik	1,0	31
Geneesmiddelen tegen allergie	1,0	27
Geneesmiddelen voor oftalmol. gebruik	,9	32
Andere niet voorgeschreven geneesmiddelen	1,3	48
Geen niet voorgeschreven geneesmiddelen	60,2	1833

Pijnstillers vormen de meest gebruikte geneesmiddelen. Hierop volgen geneesmiddelen i.v.m. het ademhalingsstelsel en cardiovasculaire geneesmiddelen. Bij de voorgeschreven geneesmiddelen vormen cardiovasculaire geneesmiddelen de belangrijkste categorie.

Bespreking in functie van een aantal basiskennmerken

Vanwege het belang van overconsumptie van pijnstillers en geneesmiddelen in verband met het zenuwstelsel voor de volksgezondheid worden deze apart besproken. Voor de andere categorieën geneesmiddelen wordt verwezen naar de basistabellen.

7.5.4.3.1 Pijnstillers

In het Brussels Gewest rapporteert 29% van de bevolking het gebruik van geneesmiddelen tegen pijn in de afgelopen 2 weken. Vrouwen gebruiken meer pijnstillers dan mannen : 34% tegenover 24%. Het gebruik is het kleinst in de leeftijdsgroep tussen 0 en 14 jaar waar toch nog 12% het gebruik van een pijnstiller in de afgelopen 2 weken rapporteert. In het Brussels Gewest zijn er weinig verschillen in het gebruik van pijnstillers naargelang het opleidings- en inkomensniveau. Mensen met een slechte subjectieve gezondheidsbeleving (45%) gebruiken meer pijnstillers dan diegenen die zich gezond voelen (29%).

7.5.4.3.2 Geneesmiddelen in verband met het zenuwstelsel

In het Brussels Gewest geeft 11% van de bevolking geeft aan in de afgelopen 2 weken een geneesmiddel gebruikt te hebben i.v.m. het zenuwstelsel. Dit percentage neemt drastisch toe met de leeftijd. In de

leeftijdscategorie tussen 64 en 75 jaar bedraagt dit percentage 21%, bij de 75-plussers zelfs 36%. Het gebruik van geneesmiddelen in verband met het zenuwstelsel is hoger in de lagere opleidings- en inkomensklassen en meer dan 5 keer zo hoog bij mensen die zeggen zich subjectief ongezond te voelen. Voor de specifieke bespreking van psychotrope geneesmiddelen (slaapmiddelen, kalmeer middelen en antidepressiva) wordt verwezen naar hoofdstuk 5.7 over mentale gezondheid.

7.5.4.4. Aantal verschillende soorten geneesmiddelen ingenomen tijdens de afgelopen 2 weken per persoon (DR08)

Deze indicator dient met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd te worden. Hierbij wordt immers aangegeven hoeveel verschillende "klassen" geneesmiddelen een persoon inneemt. Verschillen tussen iemand die 3 verschillende soorten pijnstillers neemt en iemand die 1 pijnstiller neemt worden hierbij bv. niet gemaakt. De indicator is dus in sommige gevallen een onderschatting van het aantal verschillende geneesmiddelen dat ingenomen werd. In grote lijnen kan deze indicator echter gebruikt worden als een schatter van polyfarmacie in de bevolking.

Gemiddeld wordt in de afgelopen 2 weken het gebruik van 2 soorten geneesmiddelen gerapporteerd. Dit gemiddelde stijgt in functie van de leeftijd. Vijftig percent van de bevolkingsgroep ouder dan 35 jaar geeft aan in de afgelopen 2 weken 2 of meer verschillende soorten geneesmiddelen te hebben gebruikt.

Bespreking in functie van een aantal basiskennmerken

Uit de gestandaardiseerde gegevens blijkt dat het gemiddeld aantal soorten geneesmiddelen dat de afgelopen 2 weken werd ingenomen niet significant verschillend is naargelang de opleidingsklasse (zie tabel 7.5.26). Wel is er een significant verschil naargelang subjectieve gezondheidsbeleving. Mensen met slechte gezondheidsbeleving nemen gemiddeld dubbel zoveel medicatie als diegenen met een goede gezondheidsbeleving. Zware rokers nemen ook meer soorten geneesmiddelen dan niet rokers.

Tabel 7.5.26 Gemiddeld aantal soorten geneesmiddelen dat de afgelopen 2 weken werd ingenomen, gestandaardiseerd voor leeftijd en geslacht, Brussels Gewest, Gezondheidsenquête, België, 1997

		GEMIDDELDE	95% B.I.
GESLACHT	Man	1,3	(1,2- 1,4)
	Vrouw	1,6	(1,5- 1,7)
ONDERWIJSNIVEAU	Geen diploma	1,3	(1,1- 1,5)
	Lager	1,4	(1,3- 1,6)
	Lager secundair	1,7	(1,5- 1,8)
	Hoger secundair	1,5	(1,4- 1,6)
	Hoger	1,4	(1,3- 1,5)
EQUIVALENT INKOMEN (BFR)	< 20.000	1,2	(1,1- 1,4)
	20.000-30.000	1,6	(1,5- 1,8)
	30.000-40.000	1,7	(1,5- 1,8)
	40.000-60.000	1,5	(1,3- 1,6)
	>60.000	1,4	(1,2- 1,5)
GEZONDHEIDSBELEVING	Goed tot zeer goed	1,3	(1,2- 1,3)
	Zeer slecht tot redelijk	2,5	(2,4- 2,7)
ROOKGEWOONTEN	Nooit gerookt	1,4	(1,3- 1,5)
	Vroeger gerookt	1,8	(1,7- 2,0)
	Matige roker (<20)	1,6	(1,5- 1,8)
	Zware roker	2,3	(2,0- 2,6)

7.5.5. Bibliografie

1. Dusart A.F., Montulet I. - La consommation de médicaments en Belgique: quelques chiffres. Santé Pluriel 1992; 9: 1-27.
2. De Maeseneer, J., De Prins, L., Heyerick, J.P., et al. Fidélité du patient au médecin généraliste et consommation de soins de santé: une approche multivariée. Brussels. INAMI - RIZIV, 1997; 1-189.
3. Belgisch Centrum voor Farmakoterapeutische Informatie. Gecommentarieerd Geneesmiddelenrepertorium 1997. Brussel. algemene Farmaceutische Inspectie, 1997; v-335.